

TRÍ TUỆ NHÂN TẠO: ĐỘNG LỰC MỚI THÚC ĐẨY KINH TẾ TƯ NHÂN PHÁT TRIỂN CHẤT LƯỢNG CAO

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn ra mạnh mẽ, kinh tế tư nhân đã và đang khẳng định vai trò là một động lực quan trọng của nền kinh tế quốc dân. Đặc biệt, sự trỗi dậy của trí tuệ nhân tạo (AI) như một công nghệ cốt lõi của lực lượng sản xuất mới đã mở ra những cơ hội chưa từng có để kinh tế tư nhân bứt phá, chuyển đổi mô hình tăng trưởng từ chiều rộng sang chiều sâu. Bài viết tổng hợp và phân tích các quan điểm lý luận và thực tiễn từ hai nghiên cứu: *Hướng tới Kế hoạch 5 năm lần thứ 15: Logic lý thuyết, thách thức thực việc thúc đẩy sự phát triển chất lượng cao của kinh tế tư nhân*¹ và *Nghiên cứu về sự phát triển hội nhập giữa kinh tế tư nhân và ngành công nghiệp trí tuệ nhân tạo dưới góc nhìn lực lượng sản xuất mới*².

1. Cơ sở lý luận và ý nghĩa chiến lược của việc ứng dụng AI trong kinh tế tư nhân

AI và sự chuyển đổi mô hình tăng trưởng của kinh tế tư nhân

Cả hai nghiên cứu đều thống nhất rằng, kinh tế tư nhân là lực lượng nòng cốt trong công cuộc hiện đại hóa đất nước, là “đội quân tiên phong” năng động nhất trong nền kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa. Tuy nhiên, kinh tế tư nhân hiện nay đang đối mặt với những

hạn chế cố hữu như mô hình phát triển thô sơ, dựa nhiều vào tài nguyên và lao động giá rẻ, cùng với những rào cản về vốn và công nghệ. AI - với tư cách là công nghệ mô phỏng, mở rộng và nâng cao trí tuệ con người - không chỉ là một công cụ kỹ thuật mà còn là một yếu tố sản xuất mới, có khả năng tái cấu trúc toàn diện hoạt động của doanh nghiệp tư nhân.

Theo nhóm tác giả Phạm Ngọc Tiên, AI mang lại ảnh hưởng tích cực đến mô hình nghiên cứu và phát triển, phương thức sản xuất, và sơ đồ thương mại của kinh tế tư nhân. Tác động này được thể hiện qua ba hiệu ứng chính: 1) *Hiệu ứng thúc đẩy đổi mới sáng tạo*: Khả năng thu thập, xử lý và phân tích dữ liệu khổng lồ của AI giúp doanh nghiệp rút ngắn chu kỳ R&D, giảm chi phí thử nghiệm và tăng tỷ lệ thành công trong đổi mới công nghệ; 2) *Hiệu ứng điều khiển dữ liệu*: AI biến dữ liệu thành tài sản chiến lược, cho phép doanh nghiệp chuyển từ ra quyết định dựa trên kinh nghiệm sang dựa trên dữ liệu thực tế. Điều này giúp tối ưu hóa quy trình sản xuất, giảm thiểu lãng phí và nâng cao năng suất các yếu tố tổng hợp (TFP); 3) *Hiệu ứng khớp nối cung cầu*: AI giúp doanh nghiệp nắm bắt chính xác nhu cầu thị trường, từ đó thực hiện sản xuất và tiếp thị chính xác, giảm thiểu tình trạng lệch pha cung cầu.

Tác giả Lưu Du bổ sung thêm rằng, sự hội nhập giữa kinh tế tư nhân và AI không chỉ tạo ra sản phẩm, dịch vụ mới mà còn thúc đẩy sự chuyển đổi của các ngành công nghiệp truyền thống sang hướng thông minh hóa và cao cấp hóa. Ví dụ, trong nông nghiệp, AI giúp tối ưu hóa quá trình canh tác, nâng cao năng suất và chất lượng nông sản.

Vai trò của kinh tế tư nhân trong hệ sinh thái AI

Không chỉ là đối tượng thụ hưởng, kinh tế tư nhân còn đóng vai trò chủ động trong việc phát triển hệ sinh thái AI. Với khả năng nhạy bén thị trường và cơ chế quản lý linh hoạt, các doanh nghiệp tư nhân trở thành lực lượng tiên phong trong việc ứng dụng AI vào các tình huống thực tế, tạo ra nhu cầu và động lực cho sự phát triển của công nghệ này. Sự tham gia của doanh nghiệp tư nhân vào các khâu như phát triển chip AI, thu thập và dán nhãn dữ liệu, phát triển thuật toán ứng dụng đã góp phần hoàn thiện chuỗi giá trị của ngành công nghiệp AI.

2. Thực trạng và những thách thức trong quá trình hội nhập

Mặc dù tiềm năng của AI trong việc thúc đẩy phát triển kinh tế tư nhân là rất lớn, nhưng quá trình ứng dụng công nghệ này vẫn gặp phải không ít khó khăn. Hai nghiên cứu đã chỉ ra những điểm nghẽn chính cần được tháo gỡ.

Nút thắt về công nghệ lõi

Một trong những thách thức lớn nhất là sự thiếu hụt các công nghệ lõi và nền tảng. Nhóm tác giả Phạm Ngọc Tiên chỉ ra rằng, mặc dù ứng dụng AI phát triển mạnh, nhưng nền tảng công nghệ cơ bản như thuật toán, chip cao cấp vẫn còn yếu và phụ thuộc vào

nước ngoài. Việc thiếu tự chủ trong công nghệ lõi khiến doanh nghiệp tư nhân dễ bị tổn thương trước các biến động địa chính trị và rào cản thương mại.

Thêm vào đó, hiện tượng “Nghịch lý Solow” - khi đầu tư mạnh vào công nghệ thông tin nhưng không dẫn đến sự tăng trưởng năng suất như kỳ vọng - có nguy cơ tái diễn trong kỷ nguyên AI. Doanh nghiệp tư nhân, đặc biệt là các doanh nghiệp nhỏ và vừa (SME), thường gặp khó khăn về vốn khi đầu tư vào hạ tầng AI đắt đỏ. Hơn nữa, sự thiếu đồng bộ giữa công nghệ mới và quy trình quản lý cũ cũng làm giảm hiệu quả của các khoản đầu tư này.

Rào cản về vốn, nhân lực và dữ liệu

Tác giả Lưu Du nhấn mạnh vấn đề thiếu hụt nguồn vốn và nhân lực chất lượng cao. Doanh nghiệp nhỏ khó tiếp cận các nguồn vốn vay ưu đãi để đầu tư cho công nghệ. Đồng thời, sự khan hiếm nhân tài AI, đặc biệt là những người am hiểu cả công nghệ và nghiệp vụ kinh doanh, đang là một trở ngại lớn. Về mặt dữ liệu, việc thiếu các bộ dữ liệu chất lượng cao, chuẩn hóa và cùng với sự thiếu hoàn thiện của thị trường giao dịch dữ liệu cũng kìm hãm khả năng huấn luyện các mô hình AI hiệu quả.

Sự thu hẹp nhu cầu tiêu dùng do việc thay thế “lao động sống”

Việc thay thế “lao động sống” bằng AI dẫn đến sự thu hẹp nhu cầu tiêu dùng. Thách thức này cảnh báo về những rủi ro khi tự động hóa và AI thay thế quá nhiều vị trí việc làm, gây ra lo ngại về thất nghiệp cấu trúc và thu nhập giảm sút, từ đó làm giảm sức mua và nhu cầu tiêu dùng chung trong xã hội, kìm hãm sự tăng trưởng.

3. Các giải pháp chiến lược thúc đẩy sự hội nhập và phát triển

Để vượt qua các thách thức trên và khai thác tối đa tiềm năng của AI, cả hai nghiên cứu đều đề xuất một loạt các giải pháp đồng bộ từ góc độ chính sách vĩ mô đến chiến lược vi mô của doanh nghiệp.

Xây dựng hệ sinh thái đổi mới sáng tạo và đột phá công nghệ

Thứ nhất, tăng cường nghiên cứu cơ bản và làm chủ công nghệ lõi: Cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà nước, viện nghiên cứu và doanh nghiệp để tập trung nguồn lực vào các công nghệ nền tảng như chip AI, thuật toán tiên tiến. Mô hình “hệ thống quốc gia toàn diện mới” (new whole-nation system) được đề xuất để huy động mọi nguồn lực xã hội cho các đột phá công nghệ quan trọng.

Thứ hai, xây dựng nền tảng hạ tầng số: Đầu tư vào hạ tầng tính toán (trung tâm dữ liệu, siêu máy tính), mạng lưới truyền dẫn tốc độ cao là điều kiện tiên quyết để AI vận hành. Đồng thời, cần xây dựng các nền tảng dữ liệu công cộng chất lượng cao, chuẩn hóa để doanh nghiệp dễ dàng tiếp cận và ứng dụng trong hoạt động của mình.

Hoàn thiện cơ chế, chính sách và hỗ trợ tài chính

Thứ nhất, chính sách tài chính và thuế: Cần có các gói hỗ trợ tài chính cụ thể cho doanh nghiệp ứng dụng AI, như giảm thuế, hỗ trợ lãi

suất vay, và thành lập các quỹ đầu tư mạo hiểm chuyên biệt cho AI. Việc mở rộng phạm vi tài sản thế chấp (như quyền sở hữu trí tuệ, dữ liệu) cũng giúp doanh nghiệp dễ dàng tiếp cận vốn hơn.

Thứ hai, tạo lập môi trường pháp lý thuận lợi: Cần hoàn thiện khung pháp lý về quyền sở hữu trí tuệ đối với các sản phẩm do AI tạo ra, quy định về bảo vệ dữ liệu và an ninh mạng. Các cơ chế thử nghiệm chính sách cũng cần được áp dụng để khuyến khích đổi mới sáng tạo trong môi trường an toàn.

Phát triển nguồn nhân lực và an sinh xã hội

Thứ nhất, đào tạo nhân lực đa tầng: Cải cách hệ thống giáo dục để đào tạo ra đội ngũ nhân lực AI chất lượng cao, từ các nhà nghiên cứu hàng đầu đến các kỹ sư ứng dụng và kỹ thuật viên vận hành. Sự hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp trong đào tạo là vô cùng quan trọng để đảm bảo nhân lực đáp ứng được nhu cầu thực tế.

Thứ hai, đảm bảo an sinh xã hội: Để đối phó với vấn đề thay thế lao động truyền thống, cần có các chính sách hỗ trợ chuyển đổi nghề nghiệp, đào tạo lại kỹ năng cho người lao động bị ảnh hưởng bởi tự động hóa và AI. Đồng thời, cần hoàn thiện hệ thống bảo hiểm xã hội và phân phối thu nhập để đảm bảo công bằng xã hội trong kỷ nguyên số ■

MAI NGUYỄN tóm lược và giới thiệu

¹ Xem: PGS, TS. Phạm Ngọc Tiên, Mạnh Dục Kiệt, Phạm Tiểu Huệ, *Hướng tới Kế hoạch 5 năm lần thứ 15: Logic lý thuyết, thách thức thực tế và định hướng thực tiễn của trí tuệ nhân tạo trong việc thúc đẩy sự phát triển chất lượng cao của kinh tế tư nhân*, Tạp chí Các vấn đề kinh tế (Trung Quốc), số 11-2025, tr.1-12.

² Xem: Lưu Du, *Nghiên cứu về sự phát triển hội nhập giữa kinh tế tư nhân và ngành công nghiệp trí tuệ nhân tạo dưới góc nhìn lực lượng sản xuất mới*, Tạp chí Kinh tế thương mại Trung Quốc, số 9-2025, tr.148-150.